

Prettiesiskās labumu došanas kaitīgums

Jānis Baumanis

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija

Ievads. Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 13.12.2012. likumu "Grozījumi Krimināllikumā", kas stājas spēkā 01.04.2013., Krimināllikuma 6. pantā tika precizēts, ka noziedzīgs ir tikai tas nodarījums, kas ir kaitīgs. Latvijā nodarījuma noziedzīgumu nosaka likumdevējs, nevis procesa virzītājs, tādēļ, autoraprāt, nodarījuma kaitīgums ir likumdošanas procesā izvērtējamais kritērijs, nevis kriminālprocesā izvērtējamais kritērijs.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, autors piedāvā no 01.04.2013. izanalizēt kriminalizētās prettiesiskās labumu došanas kaitīgumu. Saskaņā ar Krimināllikuma 326.³ panta pirmo daļu par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu personiski vai ar starpnieku valsts vai pašvaldības iestādes darbiniekam, kurš nav valsts amatpersona, vai valsts institūcijas pilnvarotai tādai pašai personai, lai tā izdarītu kādu nelikumīgu darbību labuma devēja vai jebkuras citas personas interesēs, izmantojot savas pilnvaras, neatkarīgi no tā, vai materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai vai jebkurai citai personai, soda ar piespiedu darbu vai ar naudas sodu. Ņemot vērā normā paredzēto sankciju, jāsecina, ka likumdevējs labuma prettiesisko došanu atbilstoši personas vai sabiedrības interešu apdraudējuma raksturam un kaitīgumam klasificēja kā krimināl-pārkāpumu. Saskaņā ar analizējamā panta otro daļu, labuma prettiesiskā došana kļūst par noziegumu, ja labums sasniedz lielus apmērus. Tādējādi šī nodarījuma priekšmets – labuma apmērs – ietekmē kaitīgumu un personas vai sabiedrības interešu apdraudējuma raksturu.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir atklāt prettiesiskās labuma došanas bīstamību, analizējot Krimināllikuma 326.³ panta redakciju un modelējot šajā normā paredzētā noziedzīgā nodarījuma iespējamās izpausmes.

Rezultāti. Modelējot iespējamās situācijas, kad valsts vai pašvaldības iestādes darbiniekam, kurš nav valsts amatpersona, vai valsts institūcijas pilnvarotai tādai pašai personai, tika prognozētas iespējamās (potenciālās) negatīvās sabiedriskās sekas, kuras liecina par prettiesiskās labuma došanas bīstamību.

Secinājumi. Labuma došana valsts vai pašvaldības iestādes darbiniekam, kurš nav valsts amatpersona, vai valsts institūcijas pilnvarotai tādai pašai personai ir prettiesiska un kvalificējama pēc Krimināllikuma 326.³ panta attiecīgās daļas tikai tad, ja labums ir par kādas nelikumīgas darbības izdarīšanu.

Prettiesiskā labuma došana grauj valsts vai pašvaldības iestādē pastāvošo tiesisko sistēmu, turklāt daudzos gadījumos prettiesiskā labuma došana ir piesaistībā esošs noziedzīgs nodarījums.